

A lelőhely ÉNy-i, hosszabbított területén folytatott humuszolás során további 27 régészeti jelenség került elő, melyek közül 1 épületnek, 1 cölöphelynek, 2 ároknak és 23 gödörnek bizonyult.

Az objektumok jelentős része a hosszabbítás K-i feléből került elő, melyeknek zömét a méhkas alakú gödrök képviselték. Ezen a területen előkerült egy É–D-i irányban húzódó árok (133 SNR) is, melynek két oldalán csoportosultak a gödrök. A gödrök betöltéséből nagy mennyiségű hamu és patics került elő. A lelőhely Ny-i végén egy kétosztatú árok (19–20 SNR) zárja le. Az árok mellett előkerült egy téglalap alakú, félig földbe mélyített épület (180 SNR) nyoma is, melyre ráásták az előbb említett kétosztatú árkot. Az épületből kis mennyiségű kerámia került elő, tapasztásnak, padlónak nyomát nem találtuk. Az objektumokból közepes mennyiségben kerámia (fazék, hombár, tál, korsó stb.), patics és állatsont került elő. 4 objektumból kerültek elő *terra sigillata* és amfora töredékei, melyek a Római Birodalommal történő kereskedelmi kapcsolatra utalnak. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Móra Ferenc Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd és Gera Róbert régésztechnikusok.

BENEDEK ANDRÁS

134. Makó határa (Csongrád megye) Á

A Makó–Csanádpalota között létesülő M43 gyorsforgalmi út építése kapcsán a település határában az alábbi lelőhelyeket kuttattuk.

Dáli (KÖH 52745): 2012. december 4-én, a Makó–Csanádpalota közötti műúttól É-ra, egy É–D-i irányú csatornától Ny-ra, mintegy 200–250 m-re, a tervezett M43 autópálya 44+480–44+570 kmsz-e között található M43 42. lelőhelyen próbafeltárását végeztünk.

Az ásatás során a földrajzi viszonyok, illetve a terepbejárások alapján meghatározott lelőhelytestet figyelembe véve, a lelőhellyel érintett nyomvonal területén 4, míg a kijelölt földdepó helyén 2 kutatószondát húztunk, amelyek egy kivételével mind üresnek bizonyultak. A legészakibb szondánkban, a vékony humuszréteg alatt 2, egyforma méretű árokszakaszt figyeltünk meg, amelyek valószínűleg egy nagyobb átmérőjű, kerek alaprajzú karámárokhoz tartoztak. Közvetlenül az egyik rövid árokszak környékéről Árpád-kori edénytöredéket gyűjtöttünk. Miután a déli órákban kezdett felengedni a fagyott talaj az objektumok bontását nem kezdtük el, azokat csak foltként dokumentáltuk.

Munkatársak: Gábor László, Olgay János.

VARGA SÁNDOR

Járandószék³⁷ (KÖH 52727): 2011. augusztus 3–8 között próbafeltárást, majd 2011. október 18. és 2012. november 21. között megelőző feltárást végeztünk a nyomvonal 35. lelőhelyén.

A lelőhely feltárással érintett, lehumuszt terület 2011. november 8-i zárásakor elérte az 6192 m²-t. A kitért terület feltárából kimaradt a lelőhely É-i, Ny-i és DK-i végénél egy-egy kisebb terület feltárása. Ezen a részen 2012. november

12-én folytattuk a régészeti feltárást, melynek során még 2608 m²-t lehumusztunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumuszt terület 8800 m²-t. Ebből a régészeti objektumokkal fedett terület 6858 m²-t tett ki. Az 50–60 cm között váltakozó humusztakaró alatt, a sárgásbarna kevert agyagos altalajon 62 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyeket végül 18 objektumhoz rendeltük. A lelőhely feltárása során 2 épület, 8 kemence, 5 hamusgödör, 4 munkagödör, 18 tárolóverem, 6 árok és 14 cölöphely került elő. Korszak meghatározó leletanyag szinte az összes objektumból előkerült, melyeket az Árpád-korhoz kötöttünk. A lelőhely É-i végében 2 félig földbe mélyített épület (26, 30 SNR) került elő. Mind a kettő épületet kemencével látták el, melyeknek a sütőfelületét kerámiával rakták ki. Tapasztás vagy lesározás nyomát csak kisebb felületeken észleltünk. A lelőhely közepén előkerült egy 6 kemencéből álló kemencebodor. Bontásuk során meg tudtuk figyelni, hogy a kemencéket nem egyszerre, hanem egymás után használták. Sütőfelületüket a megszokott kerámián kívül állatsonttal és kőanyaggal is sűrűn kitapasztották. A nyomvonal szakaszán 18 kisebb gödröt tártunk fel, melyeknek alakja kerek, tálszerűen az altalajba mélyedő volt. Az objektumokból csak kevés leletanyag került elő. A feltárást 4 árok kisebb-nagyobb szakaszát bontottuk ki. Nagyobb részletet az 5, 13 és a 60 SNR árkok esetében tudunk megfigyelni. Az első kettő esetében a nagyobb területet körbefogó és élesen, derékszögben megtörő formája alapján, karám részletének tartottuk, addig az utóbbit a keresztmetszete alapján vízvezető ároknak tekintettük. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Móra Ferenc Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd és Gera Róbert régésztechnikusok.

BENEDEK ANDRÁS

135. Makó, Ibolya utca (KÖH 80879)

(Csongrád megye) Ő, Á, Kk, I

2012. augusztus 13–31. között a Móra Ferenc Múzeum – szennyvíz-csatornázáshoz kapcsolódó régészeti megfigyelés keretében – a makói Ibolya utcában leletmentő feltárást végzett. Összesen 210 m hosszán, 301 m² kiterjedésű területen (ebből régészetileg érintett 267 m²) 139 régészeti objektumot tártunk fel, melyek közül 1 őskori gödör, 2 Árpád-kori gödör, 132 késő középkori sír, 2 késő középkori árok és 2 ismeretlen korú árok volt. A szomszédos Orgona utcában is húztunk 3 szondaárkot, régészeti korú objektum azonban itt nem került elő. A földmunkák során a Virág és a Sovány utcákban is meg lehetett figyelni szórványosan, nem *in situ* helyzetben előkerült emberi csontmaradványokat, továbbá a helyiek arról is beszámoltak, hogy korábban a Pipacs és Orgona utcákban is találtak csontokat.

A feltárt temetőrészlet az Ibolya utca tengelyében, az aszfaltút közepén húzódott 1–1,2 m szélességben és 180 m hosszúságban. Az aszfaltút alatt, 20 cm vastagságban zúzott kő (útalap) található, ez alatt 20 cm-es salakos feltöltés, majd 70–80 cm vastagságban mezősegi talaj. A jelenlegi felszíntől 120–130 cm-re jelentkezett a sárgás színű lösz altalaj.

Az egymással párhuzamosan, sorban elhelyezkedő sírok egy jól körülhatárolható, egységes, korábban nem ismert temetőhöz tartoztak. A temető É-i és D-i, jól azonosítható kerítőárkát is feltártuk, a Ny-i és K-i irányú kiterjedés azonban a magántelkek miatt egyelőre nem meghatározható.

37 A földrajzi név alakja helyesen: Járandószél!

A sírok jellemzően Ny–K-i tájolásúak. Több gyermeksírt is feltártunk. A leánysírokban, néhány esetben, pártamaradványokat, párizsi kapcsokat, egy-egy sírban pedig egy öntött ezüst és egy öntött bronz ruhakapcsot találtunk. A ruhakapcsok a 15–16. századra keltezhetők. Az egyik sírban ezüstdől készült, négyszirmú virággal díszített övkészlet és aranyozott párta is előkerült.

A temető sírjainál korábbi 1 őskori és 2 Árpád-kori gödör. Az őskori gödörben közelebről meg nem határozható díszítetlen, rosszul kiégetett durva kerámiatöredékeket, az Árpád-kori gödrökben fenékbélyeges kerámiatöredéket, valamint bekarcolt hullámvonal-köteggel díszített edény perem- és oldaltöredékeit tártuk fel. A fenti objektumokon kívül 2, régészeti korból származó, azonban leletanyag hiányában ismeretlen korú árok is előkerült.

Munkatárs: Susits Dianna Zsuzsanna.

K. TÓTH GÁBOR – BEDE ÁDÁM

Makó, Járandó (KÖH 52731)

(Csongrád megye) R, B, Sza, Á

A lelőhelyen 2012–2013-ban végzett feltárásokról a részletes tanulmányt lásd: Herendi Orsolya–Sóskuti Kornél: Réz-, bronz-, római, Árpád-kori településnyomok és temetkezések Makó, Járandóról. (Előzetes jelentés az M43, 37., HT 40. lelőhelyen végzett régészeti feltárásokról). In: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, 30–50.

136. Marcali, Lóki-dűlő (KÖH 94479)

(Somogy megye) Kő

A Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága (a Kaposvári Rippl-Rónai Múzeum jogelődje) dolgozói 2012 június–júliusában és novemberében végezték a 68-as sz. főút átépítéséhez készített előzetes régészeti dokumentációhoz kapcsolódó terepbejárásokat. Az érintett területről 23 lelőhely volt ismert. Ezek területét próbáltuk pontosítani, valamint a korábban bejáratlan területeken újabbakat keresni. A nyári hónapokban a közepesen magas és magas kukoricában, napraforgóban, illetve a szántott területeken, novemberben, a korábban gabonával fedett, és mostanra felszántott, illetve cukorrépával vagy még nem túl magas repcével fedett területeken tudtunk terepbejárást végezni.

Több lelőhely területét sikerült pontosítanunk vagy módosítanunk, emellett 2 új lelőhelyet találtunk: Marcalitól É-ra, a Lóki csárdától ÉK-re, Marcali, Lóki-dűlő; Szenyértől és a szenyéri földváltól É-ra, a Szenyér, Kertekalja-dűlő középkori lelőhelyet azonosítottuk.

Munkatársak: Németh Péter Gergely, Nyári Zsolt, Cserép Tamás.

MOLNÁR ISTVÁN

137. Marcali határa

(Somogy megye) U, R, B, N?, Á, I

A 68-as sz. főút Marcalit elkerülő szakaszán az alábbi kutatásokra került sor.

Boronkai út (KÖH 66876): A lelőhely Marcalitól K-re található, a Boronka felé vezető út két oldalán helyezkedik el. A lelőhelyen 2010-ben a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai kezdték meg a próbafeltárást, Gutay Mónika vezetésével.³⁸ A 2010-es feltárás eredményei alapján csak részleges feltárássra került sor 2012-ben. A Boronkai úttól É-ra eső rész elfedésre került, a földmunkával a tervek alapján erősebben érintett D-i részen a 2010-es szelvények kiterjesztésével teljes feltárást terveztünk.

2012. október 10–21. között feltártuk a lelőhely nyomvonalba eső részét. A területen a gépi nyésés után tudtunk elkezdni dolgozni, ám a gépi és a kézi földmunka is nehezen haladt a nagyon száraz talajban. Az objektumok továbbra is nagyon elszórtan jelentkeztek, összesen 21 objektumot tártunk fel (59–79. objektum). A feltárt objektumokból viszonylag kevés leletanyag, elsősorban kerámia került elő, ennek alapján az objektumok többsége a neolitikus dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrájába sorolható, egy részének kora egyelőre nem határozható meg. A feltárt terület É-i részén elfogytak az objektumok, így 1792 m² terület feltárással befejeztük a munkát. (Ebből negatív terület 54 m².)

Munkatárs: Cserép Tamás, Nyári Zsolt technikusok.

HONTI SZILVIA – VARGA MÁTÉ

Halastói-dűlő (KÖH 66874): 2010-ben a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szondázó ásatást folytatott, majd Nemzeti Örökségvédelmi Központként megkezdte a megelőző régészeti feltárást. Összesen 630 objektumszámot osztottak ki, és ennek kb. a felét teljesen feltárták.³⁹ Így a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum által folytatott feltárást az É-i felületen, a köztes, lehumuszolt, de feltáratlan felületekre terjedt ki, míg a D-i felületen a feltárást humuszolás előzte meg.

2012. október 3. és november 13. között befejeztük az É-i részen az elmaradt objektumok kiásását, valamint elvégeztük a lelőhely D-i végéig a nyomvonal teljes szélességében a régészeti jelenségek kimentését. Összesen 257 régészeti objektumot tártunk fel. A teljesen feltárt terület nagysága 6319 m². A feltárást során a települési objektumok számos formáját megtaláltuk: cölöplyukak, tárolóvermek, árkok, munkagödörök, anyaggyerőhelyek, kenyérsütő kemencék mellett kutakat is azonosítottunk.

A legidősebb jelenségek, a NÖK feltáráshoz hasonlóan, a középső neolitikumból származnak (közép-európai vonaldíszes kultúra). Ebből a korszakból, a változatos edényformák mellett, sok kőeszköz is előkerült.

A legtöbb objektumot a kései neolitikumhoz tartozó lengyeli kultúra szolgáltatta. Két nagy méretű, oszlopszerkezetes ház maradványát találtuk meg a kiemelkedés tetején. Az egyik ház Ny-i oszlopsora túlnyúlt a szelvényhatáron, de így is rekonstruálni lehet az épület alaprajzát. A másik ház szerkezetéből csak a keresztirányú falakhoz tartozó jellegzetes oszlop-, ill. cölöplyuk helyek egy része maradt meg a lekoppott platón. A lelőhelyen a NÖK feltárással együtt 4 lengyeli oszlopszerkezetes ház vált ismertté. A lengyeli kultúra 2, faszervezet nélküli kútja a korabeli települést látta el ivóvízzel, amelyek a lelőhely É-i részén, alacsonyabb térszínen helyezkedtek el, egy nagy kiterjedésű, számos munkagödörből álló objektummal (666. obj.) és több

38 RKM 2010, 283–284.

39 RKM 2010, 284.